

TYT

AYT/Sos-1

TARİH

Konu Anlatımı

Mustafa Nar

Mikro Konu Anlatımı

Ünite Testleri

Soru Çözüm Videolu

Soru Sayısı: 588

Yükseköğretim
Kurumları
Sınavı'na (YKS)
Uygun

OKYANUS BASIM YAYIN TİCARET A.Ş.

Eski Turgut Özal Caddesi

No: 22/101 34490 Başakşehir / İstanbul

Tel: (0212) 572 20 00

Fax: (0212) 572 19 49

www.okyanusokulkitap.com

www.akilliogretim.com

Akademik Yönetmen

Mehmet Şirin Bulut

Yayın Editörü

Yasemin Güloğlu

Ders Editörü

Özlem Erdoğan

Soru Çözüm Videoları

Musfafa Nar

Dizgi ve Grafik

Okyanus Yayıncılık Dizgi Servisi (S. Y)

Kapak Tasarım

Türk Mutfağı

Baskı Cilt

Aykut Basım

Yayıncı Sertifika No : **27397**

Matbaa Sertifika No : **12169**

ISBN: **978-605-7832-12-2**

İstanbul

Bu eserin her hakkı saklı olup tüm hakları Okyanus Basım Yayın Ticaret Anonim Şirketine aittir. Kısmen de olsa alıntı yapılamaz, metin ve soruları aynen veya değiştirilerek elektronik, mekanik, fotokopi ya da başka türlü bir sistemle çoğaltılamaz, depolanamaz.

Ön Söz

Neden ICEBERG?

ICEBERG; okyanuslarda deniz akıntıları ve rüzgârlarla sürüklenerek yüzen büyük buz kütesidir. **ICEBERG**'in suyun üzerinde bulunan %10'luk kısmını destekleyen ve görünmesini sağlayan, suyun altındaki ve görünmeyen %90'lık kısmıdır. Bu kitabı hazırlarken **ICEBERG**'in görünmeyen kısmının görünen kısma olan bu katkısından biz de etkilendik.

Elinizdeki kitabı, mikro konulara bölerek hazırladık. Her mikro konuyu ayrıntılı bir şekilde, etkili ve yalın bir dille sizlere sunmaya çalıştık. Ünite sonlarında üniteyi tarayan Ünite Testlerine yer verdik. Kitabımızı konu anlatım kitabından öteye taşıyarak çözmekte zorlandığınız soru tiplerinin stratejilerini öğrenebileceğiniz çözüm videolarıyla görünmeyen bir kısım oluşturduk.

Millî Eğitim Bakanlığının uygulamaya koyduğu yeni öğretim programlarına uymakla birlikte ÖSYM'nin son yıllarda sorduğu soruları inceleyerek hazırladığımız kitaplarımızla, siz değerli öğrencilerimizin yükünü hafifleterek öğrenmenizi kolaylaştırmayı ve bunu kalıcı hâle getirmeyi amaçladık. Ayrıca Konu Anlatım Videolu **ICEBERG Soru Bankalarımızı** da tavsiye ederiz.

Uzman yazarımız tarafından büyük bir özveriyle hazırlanan **TYT ICEBERG Tarih Konu Anlatımı** kitabının, sizlere yararlı olacağına ve başarı yolunda hızlı ilerlemenizi sağlayacağına gönülden inanıyoruz.

İhtiyaç duyduğunuz her an **Soru Çözüm Videolarıyla 7/24** yanınızdayız.

Başarılar ve verimli çalışmalar diliyoruz.

Akademik Yönetmen
Mehmet Şirin Bulut

Yazarın Sana Mesajı Var

Sevgili Öğrencimiz,

Hem TYT hem de AYT'de yer alacak Tarih sorularının çözümünde yardımcı olacak ICEBERG TYT Tarih Konu Anlatımlı kitabını, tüm liselerde ortak okutulan 9, 10 ve 11. Sınıf Tarih dersi ile 12. Sınıfta okutulan TC. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin kazanımları çerçevesinde hazırladık.

Anlama ve yorumlama gücünü ölçen, bilgiyi kullanabilme ve yeni bilgilere ulaşabilme becerilerini ölçmeye çalışan soru tarzları ile ölçerken öğretmeyi amaçlayan bilgi içerikli sorulara kitabımızda yer verdik.

YKS'de (TYT ve AYT - 1) çıkabilecek soru tarzlarının kolay kavranılmasını ve konuların anlaşılabilmesini kolaylaştırmak amacıyla bu kitapta,

- Üniteleri mikro konu sistemine dayalı anlatmaya, kullanılan diyagram ve şematik anlatımlarda konuları anlaşılır hâle getirmeye ve kalıcı bilgilere dönüştürmeye öncelik verdik.
- "**Bilgi, Düşünelim, Biyografi, Uyarı, Strateji, Not, Sonuç**" kutuları ile dikkatinizi çekmek istediğimiz yerleri vurgulamaya çalıştık.
- Konuların anlaşılmasına katkı sağlamak amacıyla son yıllarda çıkmış ÖSYM sınav sorularına yer vererek soru tarzlarının kavranılmasını sağlamaya çalıştık.

ÖSYM'nin nasıl sorular sorduğunu, bu sorularda hangi özelliklerinin olduğunu, nelere daha çok dikkat etmeniz gerektiğini örnek ÖSYM sorularına yer vererek sizlere yardımcı olmaya çalıştım.

Kitabın hazırlanışında her zaman desteğini esirgemeyen ve alanlarında yetkin mesai arkadaşlarımdan Burcu Atabay, kadim dostum Osman Sarı, dualarını esirgemeyen annem ve babam, hayata hazırlanırken çoğu zaman yanlarında bulunamadığım kızım İlayda ve oğlum İlbay ile emeklerinin hakkı ödenemeyecek tüm dizgi çalışanlarımıza teşekkürü bir borç bilirim.

TYT ICEBERG Tarih Konu Anlatımı kitabını,

- **37 Mikro Konuya** bölerek hazırladım.
- **Mikro Konu Anlatımları** sayesinde konuları detaylı bir şekilde sizlere sundum.
- **Ünite Testleri** ile her ünitenin sonunda ünitenin bütün mikro konularını kapsayan sorulara yer verdim.
- **Soru Çözüm Videolarıyla** testlerde çözemediğiniz soruların çözümüne ulaşmanızı sağladım.

Hayat boyu başarılar ve mutluluklar dilerim.

Mustafa Nar

İÇİNDEKİLER

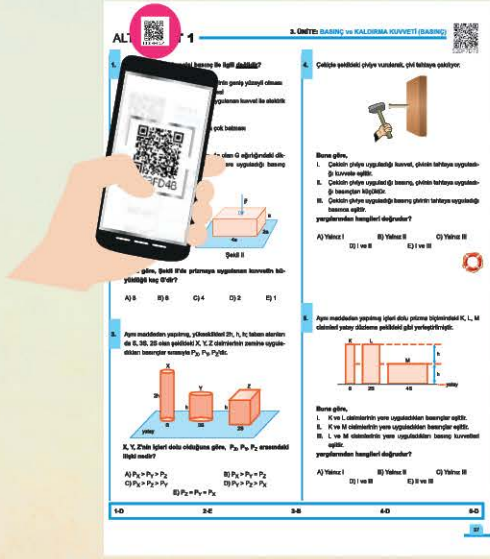
ÜNİTE 1	TARİH BİLİMİNE GİRİŞ	7 - 16
	1. Mikro Konu: Tarih Bilimi ve Özellikleri	8
	2. Mikro Konu: Zaman Bilgisi - Takvimler ve Tarihe Yardımcı Bilimler	10
ÜNİTE 2	İLK UYGARLIKLAR VE İLK ÇAĞ MEDENİYETLERİ	17 - 34
	3. Mikro Konu: Tarih Öncesi Devirler ve İlk Uygarıklar	18
	4. Mikro Konu: Anadolu Uygarıkları ve Diğer Medeniyetler	23
ÜNİTE 3	İSLAM ÖNCESİ TÜRK TARİHİ	35 - 58
	5. Mikro Konu: Türklerin Tarih Sahnesine Çıkışları - Asya ve Avrupa Hun Devleti ile Orta Çağ'da Avrupa, İlk Türk Devletleri ve Diğer Türk Toplulukları	36
	6. Mikro Konu: İslam Öncesi Türk Devletlerinde Kültür ve Uygurılık	45
ÜNİTE 4	İSLAM TARİHİ VE MEDENİYETİ	59 - 74
	7. Mikro Konu: İslam Öncesi Arap Yarımadası - Hz. Muhammed ve Dört Halife Dönemi	60
	8. Mikro Konu: Emeviler, Abbasiler ve Endülüs Emevileri	66
ÜNİTE 5	İLK TÜRK - İSLAM DEVLETLERİ	75 - 102
	9. Mikro Konu: Türklerin İslamlaşmaları ve İlk Türk - İslam Devletleri (Tolunoğulları, Akşitler, Karahanlılar, Gazneliler)	76
	10. Mikro Konu: Anadolu Selçuklu Devleti ve Haçlı Seferleri - Diğer Türk - İslam Devletleri	82
	11. Mikro Konu: Türk - İslam Devletlerinde Kültür ve Medeniyet (Devlet Yönetimi, Ekonomi, Hukuk, Sosyal Yapı, Dil ve Edebiyat, Eğitim ve Bilim, Sanat)	87
ÜNİTE 6	BEYLİKTE DEVLETE (1300 - 1453)	103 - 116
	12. Mikro Konu: Osmanlı'nın Kuruluş Yılları ve Beylikten Devlete Geçiş Sürecinde Kurumlaşma	104
ÜNİTE 7	DÜNYA GÜCÜ OSMANLI DEVLETİ (1453 - 1600)	117 - 128
	13. Mikro Konu: Dünya Gücü Osmanlı Devleti (1453 - 1600) ve Yeni Çağ'da Avrupa	118
ÜNİTE 8	OSMANLI DEVLETİNDE ARAYIŞ YILLARI (1600 - 1700)	129 - 144
	14. Mikro Konu: XVII. Yüzyılda Avrupa ve Osmanlı Devleti'nde Arayış Yılları (1600 - 1700)	130
	15. Mikro Konu: XVII. Yüzyıl Siyasi Olayları ve İslahatlar	135
ÜNİTE 9	XVIII. YÜZYILDA DEĞİŞİM VE DİPLOMASİ	145 - 160
	16. Mikro Konu: XVIII. Yüzyılda Avrupa'da Genel Durum	146
	17. Mikro Konu: XVIII. Yüzyıl Siyasi Olayları ve İslahatlar	151

ÜNİTE 10	EN UZUN YÜZYIL (1800 - 1922)	161 - 184
	18. Mikro Konu: XIX. Yüzyılın Başlarında Dünya Politikalarına Yön Veren Devletler - II. Mahmut Dönemi İslahatları ve Siyasi Gelişmeler	162
	19. Mikro Konu: Osmanlı'da Yenileşme Hareketleri	170
ÜNİTE 11	XX. YÜZYIL BAŞLARINDA OSMANLI DEVLETİ	185 - 216
	20. Mikro Konu: Mustafa Kemal'in Hayatı (1881 - 1919)	186
	21. Mikro Konu: XX. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti	189
	22. Mikro Konu: I. Dünya Savaşı (1914 - 1918)'nda Görülen Gelişmeler ve Savaşın Sonuçları.....	192
	23. Mikro Konu: Mondros Mütarekesi ve Sonrasındaki Gelişmeler	202
ÜNİTE 12	İŞGALLERİN BAŞLAMASI VE MİLLÎ MÜCADELEYE HAZIRLIK	217 - 232
	24. Mikro Konu: Millî Mücadele'de Örgütlenme Dönemi ve Amasya Genelgesi	218
	25. Mikro Konu: Erzurum ve Sivas Kongresi - Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri	221
	26. Mikro Konu: Amasya Görüşmeleri ve Misak-ı Millî	224
ÜNİTE 13	İLK TBMM DÖNEMİ (1920 - 1923) VE SEVR ANTLAŞMASI	233 - 244
	27. Mikro Konu: İlk TBMM Dönemi (1920 - 1923) ve Sevr Antlaşması.....	234
ÜNİTE 14	MUHAREBELER DÖNEMİ VE LOZAN ANTLAŞMASI	245 - 264
	28. Mikro Konu: Kurtuluş Savaşı'nda Cepheleler (Doğu - Güney - Batı Cephesi)	246
	29. Mikro Konu: Sakarya Meydan Muharebesi'nden Lozan Antlaşması'na	253
ÜNİTE 15	ATATÜRKÇÜLÜK VE TÜRK İNKILABI	265 - 292
	30. Mikro Konu: Atatürkçü Düşünce Sistemi ve Atatürk İlkeleri	266
	31. Mikro Konu: Türk İnkılabı ve Siyasi Alanda Yapılan İnkılaplar	272
	32. Mikro Konu: Hukuk, Eğitim, Sosyal ve Ekonomi Alanında İnkılaplar	277
ÜNİTE 16	İKİ SAVAŞ ARASI DÖNEMDE TÜRKİYE VE DÜNYA (1919 - 1938)	293 - 302
	33. Mikro Konu: Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası ve Atatürk Sonrası Türkiye	294
ÜNİTE 17	II. DÜNYA SAVAŞI SÜRECİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA	303 - 310
	34. Mikro Konu: II. Dünya Savaşı'nın Nedenleri, Yayılması, II. Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye ve Savaşın Sonuçları	304
ÜNİTE 18	II. DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA TÜRKİYE VE DÜNYA	311 - 318
	35. Mikro Konu: II. Dünya Savaşı Sonrası Türkiye - İki Kutuplu Dünya ve Türkiye - 1950 li Yıllarda Türkiye	312
ÜNİTE 19	TOPLUMSAL DEVRİM ÇAĞINDA DÜNYA VE TÜRKİYE	319 - 330
	36. Mikro Konu: 1960 Sonrası Dünyadaki ve Türk Dış Politikasını Etkileyen Gelişmeler- 1960 Sonrası Türkiye'de Yaşanan Siyasi, Ekonomik ve Sosyal Gelişmeler.....	320
ÜNİTE 20	XXI. YÜZYILIN EŞİĞİNDE TÜRKİYE VE DÜNYA	331 - 343
	37. Mikro Konu: 1990 Sonrası Türkiye ve Dünyadaki Gelişmeler.....	332

TÜRKİYE'NİN EN ÇOK ZİYARET EDİLEN VIDEOLU ÇÖZÜM PLATFORMU!

Soru Bankalarında Takıldığın Her Soru İçin
200.000'i Aşkın Videolu Çözümle 7/24 Yanındayız.

www.akilliogretim.com

Videolu Çözümlere Nasıl Ulaşılr?

- * Okyanus Video Çözüm uygulamasını telefonunuza veya tabletinize Google Play veya App Store üzerinden ücretsiz indirin. Uygulama ile ilgili karekodu taratın.
- * İsterseniz www.akilliogretim.com internet sitemizde bulunan arama çubuğuna karekodun altındaki sayısal kodu girerek de çözüm videolarına ulaşabilirsiniz.

Öğretmenlerimizin Ücretsiz Örnek Kitap Talepleri İçin

ÖĞRETMEN ODASI

Giris İçin QR Kodu Okutun

ÜNİTE 1

TARİH BİLİMİNE GİRİŞ

MİKRO KONULAR

- 1. Mikro Konu:** Tarih Bilimi ve Özellikleri
- 2. Mikro Konu:** Zaman Bilgisi - Takvimler ve Tarihe Yardımcı Bilimler

1. Mikro Konu: TARİH BİLİMİ VE ÖZELLİKLERİ

"Gerçek bir tarih için kaynaklara gitmek, kaynakları iyi tenkit edip değerlendirmek gerekir."

Halil İnalcık

Tarih; insanların geçmişteki her türlü faaliyetlerini, insan topluluklarının yaşayışlarını, olayların birbirleriyle olan ilişkilerini,

- yer ve zaman göstererek,
- sebep – sonuç ilişkisi içinde,
- belgelere dayalı olarak objektif bir şekilde inceleyen bir bilim dalıdır.

Tarihin Konusu

I. Tarihin bu tanımına göre tarihî oluşturan insandır ve tarih, "insanlığın hafızası" olarak geçmişin günümüzde öğrenilmesini ve anlaşılmasını sağlar.

- Tarih; insan topluluklarının yaşayışlarını, sosyo - ekonomik ve kültürel faaliyetlerini, siyasi olayları inceleyen bir bilim dalıdır.
- Büyük depremler, tufanlar, kuraklık ve salgın hastalıklar gibi felaketler tarihin akışını etkiler. Depremler sonrası insanların hayatını kaybetmesi, yaşadıkları yerleri terk etmeleri tarihin konusudur.
- Savaşlar, savaşların sonrası insanların yaşantılarındaki değişimler, insan ölümleri, ekonomik gelişmeler tarihin konusudur.
- Tarih, "insan davranışlarını" konu olarak incelemez.
- Ekolojik felaketlerin oluşumları, deprem olayları öncelikle tarihin konusu değildir.
- Savaşlarda kullanılan silahların üretimi, nitelikleri doğrudan tarihe konu olmaz.

II. Bir olayın, tarihî olay kapsamında değerlendirilebilmesi için olayın yerinin ve zamanının bilinmesi ve geçmiş zamanda yaşanmış olması gerekir.

Yer

- Tarihî olaylar bir coğrafyada gerçekleşir ve olayın geçtiği coğrafyanın olayın oluşumu ve gelişimine katkısı önemlidir.
- Coğrafya; insan yaşantılarını, insan topluluklarının sosyo – ekonomik ve kültürel faaliyetlerini belirleyen bir unsur olarak, tarihî oluşturan insan üzerinde etkilidir.

Zaman

Olayın geçtiği zamanın bilinmesi, insan ve insan topluluklarının yaşam şartlarının, uğraşlarının, kültürel birikimlerinin doğru öğrenilmesine, insan algı ve düşünce biçimlerinin doğru değerlendirilmesine imkân tanıyacaktır.

NOT

- I. Murat zamanında oluşturulan Kapıkulu Ordusu içinden iki yeniçeri günümüz dünyasında savaş silah ve teknolojileri karşısında aciz kalacak ve kendilerini, değerlerini, kabullerini ifade de zorlanacaklardır.
- Olayların üzerinden belli bir zamanın geçmesi olayların sonuçlarının ve etkilerinin görülüp analizininin yapılabilmesini ve hangi olayın nedeni ya da sonucu olduğunun anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

III. Tarih olayları süreklilik gösterdiği için Tarih olaylarında bir önceki olayın sonuçları bir sonraki olayın nedenlerini oluşturacaktır. İki olayın da zamanının bilinmesi; oluş sırasına göre A olayı ile B olayı arasındaki sebep – sonuç ilişkisinin kurulmasını ve olayın objektifliğinin sağlanmasını kolaylaştıracaktır.

ÖSYM 2007 / SOS-I

Tarihte, sürekli görülen hiçbir şey değişikliğin etkisinden kurtulamaz. Ne kadar birdenbire ve şiddetli olursa olsun hiçbir değişiklik de dün ile bugün arasındaki sürekliliği bozamaz.

Yalnız bu görüşe dayanarak,

- I. Tarih kanıtlayabildiği olayları anlatır.
- II. Tarihte hiçbir olay aynen tekrarlanmaz.
- III. Tarihî bir olay, kendinden sonraki tarihî olayı etkiler.

yargılarından hangilerine ulaşılabılır?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

Çözüm:

Tarihte olaylar arasında bir süreklilik her zaman tarihin doğası olarak olmak zorundadır. Zaman içerisinde değişiklikler yaşansa da dün ile bugün arasında tarihî bağın koparılması söz konusu değildir. Tarih içerisinde yaşanan olaylar birbirleriyle benzerlik gösterirken aynıysa asla tekrarlanmaz.

Cevap E

IV. Geçmiş zamandaki insan faaliyetlerini konu edinen Tarih Bilimi, "deney ve gözlem" metodunu kullanamaz.

- Dönemin koşullarını gözeterek incelemek zorunluluğu tarih araştırmalarında "**deney ve gözlem**" yapma yerine belgelerden, bulgu ve buluntulardan yararlanılmasını zorunlu kılar.
- Tarih araştırmalarında, olayların geçtiği döneme ait her türlü belgelere "**birinci elden kaynak**" denirken; olayların geçtiği döneme yakın ya da o dönemin kaynaklarını esas alarak elde edilen veriler "**ikinci elden kaynak**" olarak bilinir.

Tarihî Kaynaklar**Yazılı Kaynaklar**

Fermanlar, Mühürler, Paralar, Yıllıklar (Anallar) Kil tabletler, Kitabeler

Sözlü Kaynaklar

Efsaneler, Destanlar, Hikâyeler, Fabl (Hayvan) öyküleri

Buluntular

Taş, toprak ve madenden yapılmış eşyalar, silahlar

Çizili, Sesli ve Görüntülü Kaynaklar

Cd'ler, Filmler, Belgeseller, Resim ve fotoğraflar

5T	Tarih Araştırma Yöntemleri
Tarama (Kaynak Arama)	Tarihin gün ışığına çıkarılmasını sağlayacak her türlü bilgi, belge ve bulguların bulunması aşamasıdır.
Tasnif (Sınıflandırma)	Toplanan verilerin bir sistem dahilinde sınıflandırılması aşamasıdır.
Tahlil (Çözümleme)	Elde edilen verilerin kaynak ve bilgi yönünden yeterli olup olmadığının kontrol edilmesi aşamasıdır.
Tenkit (Eleştiri)	Toplanan verilerin gerçekliği ve bilgi açısından güvenilirliğinin tespit edildiği aşamadır.
Terkip (Sentezleme)	Toplanan verilerin birleştirilerek sonuca ulaşılması aşamasıdır. Bu aşama olayların sosyo-ekonomik, siyasi, kültürel açılarından incelenerek sonuca ulaşılmasıdır.

Olay

Tarihî süreç içerisinde tek tek meydana gelen kısa süreli gelişmelere **olay** denir. 1048 Pasinler Savaşı, İstanbul'un fethi gibi gelişmeler.

İstanbul'un Fethi

Olgu

Tarihî süreç içerisinde aynı türdeki olayları bir bütün olarak anlatmak için kullanılan kavrama **olgu** denir. Olgu, olaya göre daha soyut ve geneldir.

Belli bir yer ve zaman olguda söz konusu değildir. Olayı olgudan ayıran en önemli özellik olayın başlangıç ve bitiş tarihlerinin belli olmasıdır. Olgu genellilik ve süreklilik gösterir. Kısa sürede olup biten gelişmeler olay, uzun bir zaman diliminde oluşan durumlar ise olgudur. Anadolu'nun Türkleşmesi, Türklerin İslamlaşması, İslam medeniyetinin oluşması gibi durumlar olgudur.

Göbeklitepe'deki (T) şekilli taş örnek

BİLGİ

"UNESCO Dünya Mirası" listesine alınan Göbeklitepe'de konut özelliği taşımayan dinî ve ayinsel (T) şeklinde dikili taş ile onu çevreleyen taşlar ve duvarlardan oluşan dinî mimarinin günümüzden 12 bin yıl öncesine ait olduğu anlaşılmıştır. Günümüze kadar keşfedilen en erken tarihli dinî mimarinin içerisinde yer alan Göbeklitepe'de; taş aletler, heykeller ve bitki kalıntıları bulunmuştur.

ÖSYM 2017 / LYS

Tarihî Olay: Başlangıç ve bitiş tarihî bellidir. Belirli bir yerde ve zamanda gerçekleşir.

Tarihî Olgu: Aynı türdeki olaylar bütünüdür. Genellik ve süreklilik gösterir.

Bu bilgilere göre, aşağıdakilerden hangisi tarihî olguya örnek gösterilebilir?

- A) Lozan Barış Antlaşması
B) Cumhuriyetin ilanı
C) Kurtuluş Savaşı
D) Anadolu'nun Türkleşmesi
E) Tanzimat Fermanı'nın ilanı

Çözüm:

Olay ve olgunun tanımları dikkate alındığında A, B, C ve E seçeneklerinde verilenlerin olay, D seçeneğinde verilenin ise olgu olduğu görülecektir.

Cevap D

Rakamlar

LATİN	ROMA	LATİN	ROMA
1	→ I	11	→ XI
2	→ II	12	→ XII
3	→ III	13	→ XIII
4	→ IV	14	→ XIV
5	→ V	15	→ XV
6	→ VI	16	→ XVI
7	→ VII	17	→ XVII
8	→ VIII	18	→ XVIII
9	→ IX	19	→ XIX
10	→ X	20	→ XX

MS 1517

— Birler Basamağı
— Onlar Basamağı
— Yüzler Basamağı

Yüzyıl hesaplamalarında yüzler basamağındaki rakama 1 eklenerek yüzyıl ifade edilir.

1517 tarihî bu doğrultuda **15 + 1** ise **16.** yüzyıl diye ifade edilir.

2. Mikro Konu:

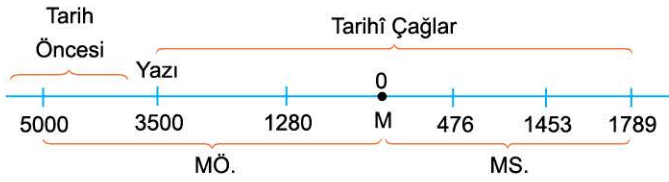
ZAMAN BİLGİSİ - TAKVİMLER VE TARİHE YARDIMCI BİLİMLER

Zaman Bilgisi ve Takvimler

Tarihin; insana ait geçmiş birikimleri olarak günümüz insanlığına en önemli miraslardan biri de takvim bilgisidir.

Takvim; zamanın Ay ve Güneş'in hareketlerine göre birimlere ayrılmasıdır.

- Bilinen ilk Ay yılı esaslı takvim Sümerler tarafından kullanılmıştır. Günümüzde kullanılan Hicri Takvim Ay yılı esaslıdır.
- Bilinen ilk Güneş yılı esaslı takvim Mısır Uygarlığı döneminde kullanılmıştır. Yunan ve Roma tarafından geliştirilen Güneş yılı esaslı takvim günümüzde Miladi Takvim olarak bilinir.

- **MÖ tarihleri;** Milattan geriye doğru gidildikçe sayısal değer olarak artar.
- **Milattan sonra tarihleri** ise Milattan günümüze doğru geldikçe sayısal değer olarak artar.
- MÖ sayısal değeri büyük olan tarih, sayısal değeri küçük olan tarihten daha eski bir tarihtir.
- MS sayısal değeri büyük olan tarih, sayısal değeri küçük olan tarihten günümüze daha yakın bir tarihtir.

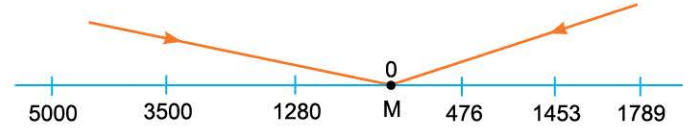
ÖSYM 1997 / ÖSS

MÖ tarihleri Milat Takviminin başlangıcından geriye doğru gittikçe, MS tarihleri ise Milat Takviminin başlangıcından günümüze doğru geldikçe sayısal değer olarak artar.

Bu bilgiye dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine varılabilir?

- MÖ iki tarihten sayısal değeri büyük olan küçük olandan daha eski bir tarihtir gösterir.
- MÖ iki tarihin arasındaki süreyi bulmak için bu iki tarihtin toplamı gerekir.
- MÖ bir tarih ile MS bir tarih arasındaki süre, bunlardan sayısal değeri küçük olanın, sayısal değeri büyük olandan çıkarılmasıyla bulunur.
- MS iki tarihin arasındaki süreyi bulmak için bu iki tarihtin toplamı gerekir.
- MS iki tarihten sayısal değeri küçük olan büyük olandan daha yakın bir tarihtir gösterir.

Çözüm:

Çizelgeden de anlaşılacağı gibi "MÖ iki tarihten sayısal değeri büyük olan küçük olandan daha eski bir tarihtir" yargısı doğrudur.

Cevap A

BİLGİ

Günümüz tarih araştırmalarında daha çok olayların zamanının ifadesinde Miladi Takvim kullanılmaktadır.

Milattan Önce

- Yüzyıl 99 – 0 arası
- Yarıyıl 99 – 50 arası
- Yarıyıl 49 – 0 arası
- Çeyrek 99 – 75 arası
- Çeyrek 74 – 50 arası
- Çeyrek 49 – 25 arası
- Çeyrek 24 – 0 arası

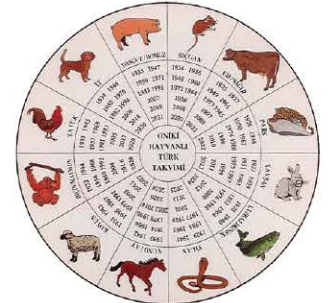
Milattan Sonra

- Yüzyıl 0 – 99 arası
- Yarıyıl 0 – 49 arası
- Yarıyıl 50 – 99
- Çeyrek 0 – 24 arası
- Çeyrek 25 – 49 arası
- Çeyrek 50 – 74 arası
- Çeyrek 75 – 99 arası

Türklerin Kullandığı Takvimler

On İki Hayvanlı Türk Takvimi

- Güneş yılı esaslıdır.
- Her yıl bir hayvan adıyla anılır.
- 12 yılda 1 devir yapar. Yıllar sayı ile değil, hayvan adlarıyla gösterilir.
- Türklerden başka Çinliler ve Tibetliler tarafından da kullanılmıştır.

On İki Hayvanlı Türk Takvimi

Hicri Takvim

- Ay yılı esaslıdır.
- Bir yıl 354 gündür. Kameri (ay) takvim olarak da bilinir.
- Hz. Ömer Döneminde, Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye hicreti (622) başlangıç yılı esas alınarak hazırlanmıştır.
- Ülkemizde 1 Ocak 1926'ya kadar yürürlükte olan bu takvim, günümüzde sadece dinî ay ve günlerin belirlenmesinde kullanılmaktadır.

Celali Takvim

- Güneş yılı esaslıdır.
- Bir yıl 365 gün 6 saat olarak kabul edilmiştir.
- Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah tarafından yaptırılmıştır.
- Takvimin başlangıç tarihi olarak 1079 yılı kabul edilmiştir.
- Babür Devleti tarafından da kullanılmıştır.

Rumi Takvim

- Güneş yılı esaslıdır.
- Bir yıl 365 gün 6 saat olarak kabul edilmiştir.
- Gündelik hayatta hicri takvim kullanılırken, 1676'dan itibaren Osmanlı Devleti'nde mali işlerde (vergi, maaş vb.) aksama olmaması için kullanılmıştır.

Miladi Takvim

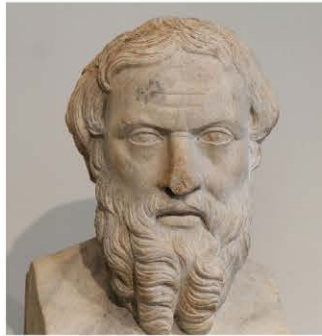
- Güneş yılı esaslıdır.
- Bir yıl 365 gün 6 saat olarak kabul edilmiştir.
- Gregoryen takvimi olarak da bilinir.
- Hz. İsa'nın doğumu sayılan 0 yılı Miladi takvimin başlangıcı kabul edilir.
- Türkiye Cumhuriyeti'nde 1 Ocak 1926'dan itibaren fiilen "batı ile ilişkileri zamansal olarak paralel yürütmek" amacıyla kullanılmaya başlanmıştır.

Güneş Saati

Tarih Yazıcılığı**Geçmişten Günümüze Tarih Yazıcılığı****Hikayeci Tarih Yazıcılığı**

İlk olarak Eski Yunan'da MÖ 5. yüzyılda yaşamış olan Herodotos (Herodotus) un yazdığı Tarih (Historia) bu türün ilk örneğidir. Bu tür tarih yazıcılığında hikaye ve efsanelerle dolu bilgiler nakledilir. Genellikle yer ve zamandan bahsedilmekle birlikte sebep ve sonuç ilişkileri üzerinde çok durulmaz. Ancak Herodotus, olayları peşpeşe sıralamakla kalmayıp onları bir düzen içerisinde aktarmıştır. XVIII. yüzyıla kadar Avrupa ve İslam dünyası tarihçiliğinde bu tarzda kaleme alınan eserler vardır.

Herodotus

Öğretici Tarih Yazıcılığı

Öğretici tarzda eser veren tarihçiler, mensup oldukları toplumu harekete geçirerek millî birlik ve ahlaki değerleri geliştirmeyi istemişlerdir.

Bu tarz tarih yazıcılığında topluma fayda sağlamak amaçlanır. Bu tarzın ilk temsilcisi Thukydides (Tukidides)'tir. Büyük yenilgileri takip eden zamanlarda ya da toplumun fikir yönünden birlik içinde olmadığı dönemlerde bu eserler ilgi çekmiştir. Özellikle Avrupa'da ve Türkiye'de XIX. yüzyıla kadar bu tarih yazıcılığı devam etmiştir.

Araştırmacı (Bilimsel) Tarih Yazıcılığı

Araştırmacı tarih yazımı XIX. yüzyılda doğmuştur. Bu tarz tarih yazıcılığında tarihî olaylar tek bir sebebe dayandırılmamış, dönemin toplumsal, ekonomik, siyasi, dini, kültürel yapıları ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Bu tür tarih yazıcılığında tarihî olaylar kaynaklara dayalı olarak araştırılır ve başvurulan kaynaklar oluşturulan eserlerde dipnot olarak belirtilir. Ayrıca araştırmacı tarih yazıcılığında olayların gelişimi, yeri, zamanı, sebepleri, sonuçları ve bunlar arasındaki ilişkiler bir bütün olarak değerlendirilmiştir.

- Hititlerde **Anallar (yıllıklar)**, Kök Türklerde **Kitabeler**, Osmanlılarda **Vakayinameler** gibi belge ve kaynaklar; geçmiş zamanda yaşamış insanların çeşitli alanda edindikleri tecrübe ve birikimlerini gelecek nesillere aktarmalarının sonucu olarak günümüze kadar gelmiş ve bu yaklaşım Tarih yazıcılığını başlatmıştır.
- Geçmiş zamanda insanların bıraktıkları bu belge ve bilgiler insanların ihtiyaçlarını, beklentilerini, dönemin siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel özelliklerini ortaya koymasından da önemlidir.

BİLGİ

- I. Kronik Tarih: Olayları kronolojik verilerle açıklamaya çalışan tarih çeşididir.
- II. Sosyal Tarih: Milletlere ait sosyal olaylara vurguya ağırlık veren tarih çeşididir.

ÖSYM 2000 / ÖSS

Herodotus'tan önce tarihî olayların oluşuna ilişkin birtakım listeler, kronoloji cetvelleri ve yıllıklar düzenlenmiş olduğu halde, tarih biliminin öncüsü olarak Herodotus gösterilmektedir.

Herodotus'un tarih biliminin öncüsü olarak kabul edilmesinde, aşağıdakilerden en çok hangisinin etkili olduğu savunulabilir?

- A) Araştırarak ve yansız olmaya çalışarak yazması
- B) Pek çok tarihî olayı bizzat yaşamış olması
- C) Tarihî olayların kimler arasında ve ne zaman olduğunu belirtmesi
- D) Tarihî olayları kronolojik sıraya göre vermesi
- E) Olayların geçtiği yerleri gezip görmesi

Çözüm:

Herodotus'un tarih biliminin öncüsü olarak kabul edilmesinde "Araştırarak ve yansız olmaya çalışarak" tarihe ilişkin veriler bırakması etkili olmuştur.

Cevap A

Türklerde Tarih Yazıcılığı

Osmanlılar

Osmanlılarda tarih yazıcılığındaki amaç, devletin başarılarını ve dolayısıyla yöneticilerin başarılarını, hayatlarını, siyasi ve askeri olayları gelecek nesillere aktarma biçiminde gelişmiştir.

- XVIII. yüzyıla kadar Osmanlılarda, dönemin olaylarını **şehnameci** denilen görevliler tutarken XVIII. yüzyıldan itibaren Vakanüvisler (Tarih yazıcıları) ön plana çıkmıştır. **Vakanüvisler** kendilerinden önce yazılan olayları kaydetmişlerdir.
- Osmanlılarda **ilk Vakanüvis Halepli Mustafa Naim Efendi'dir**. Naima, tarihin sadece olaylar dizisinden ibaret olmadığını, belgelerin dışında sosyolojik yorumlara da yer verilmesi gerekliliğini savunmuştur.

Naima: Naima on yedinci yüzyıl Türk tarihçisi. 1655 yılında Halep'te doğdu. Asıl ismi Mustafa Naim'dir. Genç yaşlarda İstanbul'a gelen Mustafa Naim, Saray-ı Hümayûnun Baltacı Koğuşuna girdi. Sonra Dîvân Kalemî kâtiplik görevine getirildi. Bu görevinde iken "Nâimâ" mahlasını aldı.

Ahmet Cevdet Paşa: Osmanlı Devleti'nde on dokuzuncu asırda yetişen Türk devlet ve bilim adamı, tarihçi, hukukçu, şair. Mecelle'yi kaleme alarak İslam Hukukunu sağlam bir dille kitaplaştıran kişidir.

Cumhuriyet Dönemi

Atatürk'ün bu döneme ait Tarih yazıcılığında önemli bir rolü olmuştur. Mustafa Kemal, Çanakkale Cephesi'nde üstlendiği görevleri içeren "Arıburnu Muharebeleri Raporu" adlı eseri "gelecek kuşaklara doğru bilgi aktarmak için kaleme aldığını" belirtmiştir.

- Mustafa Kemal, Asya uygarlığını yaratanların arasında Türklerin olduğunu ve Türk tarihinin derinliğine araştırılması gerekliliğini savunmuş; özellikle Anadolu ve Türk tarihî ile ilgili gerçeklerin gün ışığına çıkarılmasını amaçlamıştır.
- Ümmet anlayışına ve İslam temeline dayalı Osmanlı tarih anlayışı yerine Türk ulusunun uygarlık kurma ve yaşatma becerisinin Türk milletinin evlatlarına aktarılmasını önemseyen Mustafa Kemal, Türk Tarihî Tetkik Cemiyeti'nin kurulmasını ve çalışmalarını bizzat takip etmiş ve desteklemiştir.
- Mustafa Kemal, "Tarih yazmak tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan yapana sadık kalmazsa değişmeyen hakikat şaşkırtacak bir mahiyet (hal) alır." sözleriyle tarih araştırmalarında tarafsızlık ve objektiflik esasının gözetilmesini de önemseydiğini ifade etmiştir.

Tarihe Yardımcı Bilimler

Coğrafya

Her tarihî olay belli bir coğrafi mekanda gelişir. Coğrafya, tarihî olayın oluşumu ve gelişmesinde belirleyici bir etken olmakla geçmişin aydınlatılmasında yardımcı olmuştur.

Arkeoloji

Kazı bilimi olarak arkeoloji, özellikle yazılı kaynakların olmadığı dönemlerin aydınlatılması ile toprak altındaki buluntular ve denizaltında yapılan araştırmalar sonucunda eski uygarlıklarla ilgili birçok tarihî buluntunun gün ışığına çıkarılmasında etkili olmuştur.

Sosyoloji

Toplum bilimi olarak sosyoloji, toplumsal olayların bağlı olduğu genel kuralları, toplumların oluşturdukları kurum ve kuruluşların insan ve toplum yaşamına etkilerini inceleyen tarihe yardımcı bilim dalıdır.

Etnografya

Toplumların yaşayış, örf - adet, gelenek ve göreneklerini inceler.

Paleografi

Eski yazıların okunmasını, bu yazıların tür ve şekillerinin incelenmesini yapar.

Mısırlıların kullandığı hiyeroglif, Orta Asya Türk tarihî incelenirken Orhun, Uygur ve Çin alfabeleri paleografi ile açıklanabilmiş ya da farklılıkları ile benzerlikleri aydınlatılabilmektedir.

Epigrafi

Anıtlar üzerindeki kitabeleri ve yazıları inceleyen bilim dalı olup **filoloji** ve **paleografi** bilimleri ile iş birliği içerisinde çalışır.

Asur ve Urartu kitabeleri, Orhun yazıtları bu tarihin faydalandığı bilim dalı ile incelenir.

Orhun Kitabeleri

Filoloji

Geçmiş zamandaki insanların konuştuğu dilleri ve var olan dilleri inceler.

Diplomatik

Belgeleri tür (ferman, antlaşma metinleri, şeriye sicili vb.) şekil ve içerik bakımından değerlendiren bilim dalıdır. Devlet politikalarını, yönetim anlayışlarını vs. diplomatik bilimi incelemiştir.

Nüvizmatik

Eski paraları inceleyen nüvizmatik, ait oldukları dönem ve toplumlarla ilgili bilgi edinilmesinde tarih bilimine yardımcı olmuştur.

Paralar üzerindeki bilgiler dönemin hükümdarı, devletin ekonomik gücü, kullanılan yazı alanlarında bilgiler edinilmesine yardımcı olur.

Antropoloji

İnsan ırklarını inceleyen bilim dalıdır. İnsanın iskelet ve kafatası gibi fiziki yapısını araştırır.

Kronoloji

Olayların oluş zamanlarının öğrenilmesine yardımcı olur.

Ekoloji

Canlıların birbirleri ve çevreleriyle ilişkilerini inceleyen ve doğanın korunmasına yönelik çalışmalar yapan bilim dalıdır.

İnsanın üretim ve tüketim faaliyetlerinin doğanın dengesini bozması ekoloji biliminin doğmasına neden olmuştur.

Kimya

Kimya'da kullanılan "Karbon 14" metodu, tarihî buluntuların madde yapısını inceleyerek ait oldukları dönemin belirlenmesinde faaliyet gösterir.

Kimyasal analizler yazılı bir belgenin orijinal olup olmadığı; kağıtların cinsine, mürekkeplerin ya da boyaların özelliklerine bakılarak anlaşılabilir.

Heraldik

Armaları inceleyen bir bilim dalıdır.

ÖSYM 2017 / YGS

Ela Öğretmen tarih dersinde, öğrencilerine anıt ve taşlardaki yazıların okunmasında tarih biliminin yararlandığı alanı sormuştur.

Öğrencilerin aşağıdakilerden hangisini cevap olarak vermesi beklenir?

- A) Etnografya B) Heraldik C) Epigrafi
D) Antropoloji E) Nüvizmatik

Çözüm:

Ela öğretmenin tarih dersinde anıt ve taşlardaki yazıların okunmasına yönelik tarih biliminin yararlandığı alana öğrencilerin Epigrafi'yi söylemeleri gerekir.

Cevap C

DÜŞÜNELİM

Mustafa Kemal, "Tarih yazmak tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan yapana sadık kalmazsa değişmeyen hakikat şaşkırtacak bir mahiyet (hal) alır." sözleriyle tarih araştırmalarında tarafsızlık ve objektiflik esasının gözetilmesini de önemseydiğini ifade etmiştir.

Türk evladı, ecdadını tanıdıkça kendinde kuvvet bulacaktır.

Mustafa Kemal

ÖSYM 2017 / LYS

Tarih dersinde Aslı Öğretmen aşağıdaki Osmanlı armasını sınıfa getirerek armanın üzerindeki şekillerin ne anlama geldiğini açıklamıştır.

Aslı Öğretmen bu açıklamayı yaparken aşağıdaki alanların hangisinden faydalanmıştır?

- A) Epigrafi B) Diplomatik C) Paleografya
D) Heraldik E) Nüvizmatik

Çözüm:

Armaları inceleyerek tarihe yardımcı alan Heraldik'tir.

Cevap D

1. Tarihin, insan topluluklarının geçmişteki yaşantılarını, sosyo - ekonomik faaliyetlerini, kültürel etkinliklerini inceleyen bir bilim dalı olması;

- I. insan toplulukları arasındaki siyasi, ticari ilişkiler,
- II. savaşlar ve savaşların etkileri,
- III. depremler ve yer kabuğu hareketleri

alanlarından hangilerini konu olarak incelediği söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) I, II ve III

2. "Tarih, geçmişi yeniden yaşamak için değil, geleceği yaşanılır kılmak için öğrenilir." tezini savunan bir tarihçi tarih biliminin aşağıdaki yönlerinden hangisine vurgu yapmıştır?

- A) İnsanlar için ibretlerle dolu bir alan olması
- B) Olayların oluşumunda olayların geçtiği coğrafyanın etkili olması
- C) Deney ve gözlem metoduna dayalı araştırma yapılamaması
- D) Eleştirinin yapıldığı günün koşullarının araştırmalarda gözetilmemesi
- E) Geçmiş zamanda yaşanmış olayları konu olarak araştırması

3. Tarih olaylarının araştırılmasında;

- I. bulgu ve buluntulara dayalı verilere ulaşılması,
- II. olayların geçtiği günün koşullarının gözetilmesi,
- III. yeni belge ve bulguların bilinen bilgileri değiştirebilmesi

anlayışlarından hangilerinin önemsenmesi gerekir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) I, II ve III

4. Tarih araştırmalarına aşağıdaki alanlardan hangisi konu olmaz?

- A) Ekolojik olaylar sonrası insan faaliyetleri
- B) Yer kabuğunda yaşanan sismik faaliyetler
- C) İnsan toplulukları arasındaki ilişkiler
- D) Savaşlar ve antlaşmalar
- E) İnsana ait geçmişteki sosyo-ekonomik ve kültürel etkinlikler

5. Tarih araştırmalarında;

- I. olayların yer ve zamanının bilinmesi,
- II. olaylar üzerinde deney ve gözlem yapılması,
- III. olayların süreklilik içinde olmasına bağlı olarak sebep-sonuç ilişkisi içinde incelenmesi

durumlarından hangilerinin gözetilmesi gerekir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız III   C) I ve II
D) I ve III   E) II ve III

6. "Tarih, bugün ile geçmiş arasında bitmez bir diyalogdur." diyen bir tarihçi tarih biliminin aşağıdaki yönlerinden hangisine vurgu yapmıştır?

- A) Olayların geçtiği coğrafyanın, olayın oluşumu ve gelişimine katkısına
- B) Olayların araştırılmasında geçtiği zamanın koşullarının bilinmesine
- C) Olayların, sebep-sonuç içinde şekillenmesine
- D) Olayların araştırılmasında kişilerin katkılarının da gözetilmesine
- E) Günümüz olaylarının tarihe konu olabilmesi için üzerinden belli bir zamanın geçmesine

7. Biz, bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik,
Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik.

Yukarıdaki mısralar dikkate alınırsa şair, aşağıdaki tarih yazıcılığından hangisini önemsemiştir?

- A) Kronik Tarih   B) Öğretici Tarih
C) Hikayeci Tarih   D) Bilimsel Tarih
E) Araştırmacı Tarih

8. Tarih araştırmalarının yapılabilmesi için kazı çalışmalarıyla ilgilenen tarihe yardımcı bilim dalı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kronoloji   B) Epigrafya   C) Paleografya
D) Arkeoloji   E) Meskukat

9. Urartu ve Asurlulara ait kitabeleri inceleyen Tarih araştırmacıları öncelikle aşağıdaki bilimlerin hangisinden yararlanır?

- A) Kronoloji   B) Epigrafi   C) Antropoloji
D) Diplomatik   E) Sosyoloji

00D50026

1. Tarih araştırmalarında;

- I. konu ile ilgili kaynakları gün ışığına çıkarma,
- II. kaynakların doğruluğunu tahlil etme,
- III. verileri sentezleme

tutumlarından hangilerine yer verilmelidir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) II ve III   E) I, II ve III

2. Aşağıdaki Tarih biliminin araştırma yöntemlerinin hangisinin açıklaması karşısında yanlış olarak verilmiştir?

- A) Tasnif   Verilerin sistemli bir şekilde sınıflandırılması
B) Kaynak Arama   Araştırma konusuna ilişkin her türlü belge, bulgu ve bilgilerin ortaya çıkarılması
C) Tahlil   Kaynakların yeterli olup olmadığının incelenmesi
D) Tenkit   Elde edilen verilerin sentezlenmesi
E) Terkip   Toplanan verilerin sentezlenmesi

3. Tarih araştırmalarında, "deney ve gözlem metoduna yer verilememesi" tarihin;

- I. geçmiş zamandaki insan yaşantılarını ve faaliyetlerini konu edinmesi,
- II. olayları sebep - sonuç ilişkisi içinde incelemesi,
- III. olayları belge ve bulgulara dayalı açıklaması

yönlerinden hangilerinin sonucudur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

4. Tarih araştırmalarında XIX. yüzyıla kadar aşağıdaki kaynaklardan hangisine yer verilemez?

- A) Anallara   B) Paralara   C) Filmlere
D) Hikâyelere   E) Kitabelere

5. Tarihe yardımcı aşağıdaki bilim dallarından hangisi, yazının icadından sonraki dönemlere ait verilerin de gün ışığına çıkarılmasında etkilidir?

- A) Nümizmatik   B) Arkeoloji   C) Diplomatik
D) Heraldik   E) Sigilografi

6. Tarih bilimini diğer pozitif bilimlerden ayıran en önemli yönü aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) Belge ve bulgulara dayalı araştırmalarına yön vermesi
B) Deney ve gözlem metoduna yer vermemesi
C) Yeni belge ve bulgularla bilinen bazı bilgilerin değişebilmesi
D) İnsanlık için ders ve ibret alınacak birikimleri önemsemesi
E) İnsana dair olanları araştırması

7. Tarih araştırmalarında elde edilen verilerin, araştırılan olayın olduğu döneme ait olmasının;

- I. araştırmalarda birinci elden kaynaklara yer verilmesi,
- II. araştırılan konuya ilişkin en doğru bilgilere ulaşılması,
- III. olay üzerinde etkili olan unsurların öğrenilebilmesi

durumlarından hangilerine ortam hazırladığı savunulabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) I, II ve III

8. Tarih bilimi;

- I. insan davranışları,
- II. insan toplulukları arasındaki savaşları,
- III. deney ve gözleme dayalı çalışmalar

konularından hangilerine yer vermez?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) II ve III

9. MÖ 1280'de Hititlerle Mısırlılar arasında imzalanan Kadeş Antlaşması, tarihe ilişkin bilinen ilk yazılı antlaşmadır.

Bu bilgilere ulaşılmasında Tarih araştırmalarına yardımcı olan;

- I. diplomatik,
- II. paleografi,
- III. kronoloji

bilimlerinin hangilerinden yararlandığı söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) I, II ve III

1-E

2-D

3-A

4-C

5-B

6-B

7-E

8-D

9-E

1. Tarih olaylarının araştırılmasında A olayı ile B olayı arasındaki bağıntıyı doğru kurabilmek;

- I. olayların geçtiği zamanın bilinmesi,
  - II. iki olay arasındaki farklılıkların görülmesi,
  - III. her iki olayın da aynı yerde olup olmadığının öğrenilmesi
- anlaşırlarından hangileriyle açıkça sağlanabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) II ve III

2. Ay ve Güneş'in hareketlerine göre zamanın birimlere ayrılması olan takvim bilgisi;

- I. insan gereksinimleri,
  - II. bilimsel çalışmalar yapma arzusu
  - III. diğer uygarlıklarla rekabet
- durumlarının hangilerinin sonucunda ortaya çıkmıştır?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

3. Türklerin bilinen ilk takvimleri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hicri Takvim   B) On İki Hayvanlı Takvim
C) Rumi Takvim   D) Celali Takvim
E) Miladi Takvim

4. "MÖ tarihleri, Milat'tan geriye doğru gidildikçe sayısal değer olarak artar."

Yukarıdaki bilgiye göre,

- I. MÖ sayısal değeri büyük olan bir tarih, sayısal değeri küçük olan bir tarihten daha eski bir tarihtir.
- II. MÖ sayısal değeri küçük olan bir tarih, MÖ sayısal değeri büyük olan bir tarihten günümüze daha yakın bir tarihtir.
- III. MÖ sayısal değeri büyük olan bir tarih ile MÖ sayısal değeri küçük olan bir tarih arasındaki süreyi bulabilmek için büyük olan tarihten küçük olan tarih çıkarılır.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız III   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

5. MS 1453 tarihî ile ilgili olarak,

- I. 15. yüzyılın, II. yarısının III. çeyreğidir.
  - II. 15. yüzyılın, I. yarısının II. çeyreğidir.
  - III. 14. yüzyılın, II. yarısının I. çeyreğidir.
- yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) I ve III

6. Tarih yazıcılığında, aşağıdaki tarih türlerinden hangisi "bilimsel tarihçilik" olarak bilinmektedir?

- A) Öğretici Tarih   B) Kronik Tarih
C) Neden Nasılcı Tarih   D) Hikayeci Tarih
E) Sosyal Tarih

7. I. Antropoloji   İnsan ırklarını inceleyen bilim dalıdır.
II. Epigrafya   Anıtlar üzerindeki kitabeleri ve yazıları inceleyen bilim dalıdır.
III. Filoloji   İnsan topluluklarına ait dil yapılarını inceler.
IV. Nüzmistik   Paraları inceleyen bilim dalıdır.
V. Heraldik   Buluntuların zamanlarının öğrenilmesini sağlayan bilim dalıdır.

Yukarıdakilerden hangisinin açıklaması, karşısında yanlış olarak verilmiştir?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

8. • Paleografya
• Epigrafya
• Diplomatik

Tarih araştırmalarında yararlanılan yukarıdaki bilim dallarının ortak yönü aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) Yazılı döneme ilişkin veriler içermeleri
B) İnsan topluluklarının konuştukları dil gruplarını araştırmaları
C) Devletler arası ilişkilerde yararlanılan bilim dalları olmaları
D) Tarih öncesi dönemlere ilişkin araştırmalarda da kullanılmaları
E) Kitabeler üzerindeki yazıları incelemeleri

ÜNİTE 2

İLK UYGARLIKLAR VE İLK ÇAĞ MEDENİYETLERİ

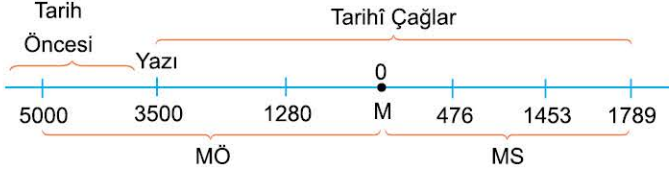

MİKRO KONULAR

3. Mikro Konu: Tarih Öncesi Devirler ve İlk Uygarlıklar
4. Mikro Konu: Anadolu Uygarlıkları ve Diğer Medeniyetler

3. Mikro Konu:

TARİH ÖNCESİ DEVİRLER VE İLK UYGARLIKLAR

BİLGİ

Tarih Öncesi Devirlerin Özellikleri

- Tarih öncesi devirlerin başlama ve bitiş tarihleri bölgelere ve toplumlara göre farklıdır. Yani bütün toplumlar bu devirleri aynı zaman diliminde yaşamamışlardır.
- Kullanılan araç - gereçler tarih öncesi devirlerin birbirinden ayrılmasında ölçüt olmuştur. Maden devrinde kolay işlenir olduğundan en çok bakırdan alet ve eşya yapılmıştır.
- Toplumlararası etkileşim zayıf olmakla birlikte alt kültürdeki toplumlar üst kültürdeki toplumlardan (Göç, Savaş, Ticaret vs.) etkilenecek bazı devirleri yaşamadan bir üst devri yaşamışlardır.
- Tarih öncesinde yaşayan insanlar sırasıyla Taş-Toprak-Maden'den yararlanarak aletler yapmışlardır.
- Mezopotamya'da yazının bulunmasıyla dünyada ilk defa tarih öncesi devirler Sümerler Dönemi'nde sona ermiştir.

Taş Devri

Kaba Taş (Paleolitik)

- (MÖ 600.000 - 10.000): Yüz binlerce yıl süren bu dönem insanlık tarihinin en uzun dönemidir. Buzul çağının yaşandığı bu dönemde genellikle çakmak taşlarının yontulmasıyla şekillendirilmiş kesici, delici ve kazıcı aletler bu dönemin en belirgin buluntularıdır.

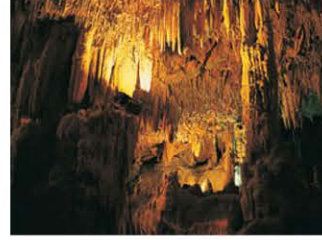

Fransa Laskö Mağarası'nda Paleolitik devre ait resim

- Dünyada Paleolitik Döneme ait ilk izlere İspanya'daki Altamira, Fransa'daki Lasque (Laskö) mağaralarında rastlanmıştır. Türkiye'de bu döneme ait kalıntıların bulunduğu yerlere Antalya'da Karain, Beldibi ve Belbaşı; İstanbul'da Yarımburgaz mağaraları örnek gösterilebilir. Yarımburgaz Mağarası, Türkiye'deki bilinen en eski yerleşim yeridir.

Yontma Taş (Mezolitik)

- Avcılık ve toplayıcılığa dayalı yaşam ve tüketici kimlik egemendir.
- İhtiyaçlar (özellikle savunma amaçlı) için kaba aletler görülür.
- Hayvan derilerinden elbiseler giymişlerdir.
- En büyük gelişme ateşin bulunmasıdır.
- Mağara duvarlarına hayvan figürleri yapmışlardır.
- Bu döneme ilişkin Anadolu'da Antalya'daki Karain Mağarası en önemli yaşam alanlarından biridir.

Karain Mağarası / Antalya

Yontma Taş Devri / temsili (İstanbul Arkeoloji Müzesi'nden)

Cıvalı Taş (Neolitik)

- Buzul çağının sona ermesi sonucu mağara hayatının sona erip, insanların akarsu kıyılarına yerleşmeye başladığı görülmüştür. Böylece toprağın ekilip biçilmesi yani tarım faaliyetleri başlar.
- Üretici yaşam ve anlayış önem kazanmaya başlar.
- İlk defa köyler kurulmuş ve toplu yaşam başlamıştır. Bu döneme ilişkin Anadolu'daki Konya Çatalhöyük insanlık tarihinin ilk şehir yerleşim alanıdır.
- Ateş ve topraktan kaplar yapma geleneği seramikçilik alanında gelişme olduğunu gösterir.
- Bitki liflerinden elbiseler giymişler, keten ve kenevir üretmişlerdir.
- Pürüzsüz aletler yapmışlardır.
- Dokumacılık faaliyetleri, insan gereksinimlerine göre birikimlerinin giderek arttığını da gösterir.
- Üretim fazlası ürünlerin ticareti takas usulü ile sürdürülmüştür.

BİLGİ

Cıvalı Taş Devri'nin sonlarına doğru tekerleğin kullanılması,

- toplumların uzak bölgelere gitmelerine,
- bölgeler arası ticaretin yapılmasına katkı sağlamıştır.

ÖSYM 2010 / YGS

Aşağıdakilerden hangisinin Cilalı Taş Devrini Yontma Taş Devrinden ayıran özelliklerden biri olduğu savunulamaz?

- A) Köylerin kurulması
- B) Tarımla uğraşılması
- C) Araç ve gereç yapılması
- D) Dokumacılığın başlaması
- E) Hayvanların evcilleştirilmesi

Çözüm:

Yontma Taş Devrinde de "araç ve gereçler yapıldığı için" Cilalı Taş Devrini C seçeneğinde verilen bilgi Yontma Taş Devrinden ayırmaz.

Cevap C

Kalkolitik Çağ (Taş - Bakır Çağ)

- MÖ 5500 - 5000 arası Anadolu'da avcılığın önemini yitirdiği, tarım faaliyetlerinin önem kazandığı bir dönemdir.
- Bu durum insanların yaşam biçimlerinde değişme olduğuna açıkça kanıttır.

BİLGİ

I. Kalkolitik Çağ: Taş-Bakır Devridir. Bu devirde Anadolu'da avcılık önemini kaybetmiş, tarım öncelik kazanmıştır. Böylece insanların yaşantısı değişmiştir.

II. Alacahöyük'te on üç prens mezarı ortaya çıkarılmıştır. Bu mezarlarda elbiseler, süs eşyası, maden ve toprak kaplar, boğa ve geyik heykelleri ile güneş kursları bulunmuştur.

III. Maden devrinde önce bakır sonra tunç ve en son demir madenin kullanılması insanların giderek daha dayanıklı aletler yaptıklarının göstergesidir.

Maden Devri

- İnsanların sırasıyla bakır, tunç ve demirden aletler yapmalarına bağlı olarak Bakır, Tunç ve Demir Devri olarak üç kısımda incelenir.
- Bu dönemde insanlar giderek daha dayanıklı aletler yapmışlar, ihtiyaçları paralelinde bilgi birikimleri de giderek artmıştır.

BİLGİ

- Maden Devri'nde Anadolu'da görülen en önemli yerleşim alanları Çorum - Alacahöyük, Yozgat - Alişar ve Çanakkale - Truva bölgeleridir.
- Asurlu tüccarların MÖ 1950 - 1750 arası Anadolu'da ticaret faaliyetlerine yer vermeleri sonucu Mezopotamya Uygarlığına ait çivi yazısı içerikli Asurlu tüccarlara ait kil tabletleri Kayseri Kültepe bölgesine taşınmış ve Anadolu tarihî devirlere Tunç Çağı'nda geçmiştir.

Maden Devirleri	
Bakır	<ul style="list-style-type: none"> • En çok bakır kullanıldığı için bu adı almıştır. • Altın, gümüş gibi madenler de işlenmiştir.
Tunç	<ul style="list-style-type: none"> • Bakırdan daha dayanıklı aletler için bakırla kalayın karışımıyla elde edilen madendir.
Demir	<ul style="list-style-type: none"> • Dayanıklı ve işlenmesi zor olsa da demiri kullanan toplumlar, kullanmayanlara karşı üstünlük kurmuşlardır. • Ticaret hayatı yaygınlaşmaya başlamıştır.

İstanbul Arkeoloji müzesinde yer alan döneme ilişkin buluntular

ÖSYM 2006 /SOS-I

Tarih öncesinde yaşayan insanların önce taş, sonra toprak, daha sonra madenden yararlanmaları aşağıdakilerden hangisini gösterir?

- A) İnsanların bilgi birikiminin giderek arttığını
- B) Yaşayan insan sayısında artış olduğunu
- C) İnsanların farklı ortamlarda, dağınık halde yaşadıklarını
- D) Taş, toprak ve madenin kullanıma sürelerinin aynı olduğunu
- E) Bazı malzemelerin doğada çok az bulunduğunu

Çözüm:

Tarih öncesinde yaşayan insanların önce taş, sonra toprak, daha sonra madenden yararlanmaları "İnsanların bilgi birikiminin giderek arttığını" gösterir.

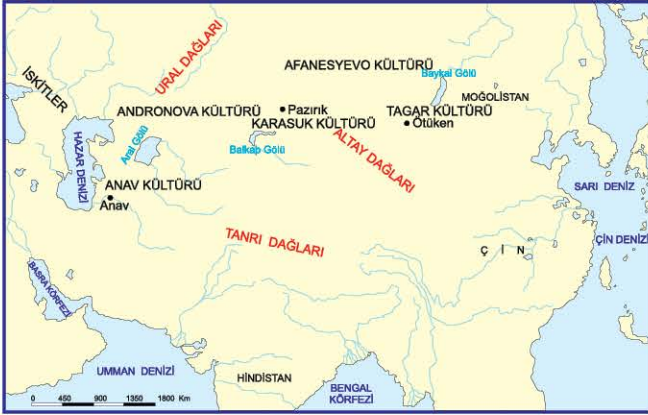
Cevap A

BİLGİ

Çanakkale Truva, Yozgat Alişar, Denizli Beycesultan, Burdur Hacılar, Çorum Alacahöyük, Van Tilkitepe gibi yerleşim yerleri bu dönemde teşekkül etmiştir.

İlk Çağ Medeniyetleri

Orta Asya

Orta Asya Kültür Merkezleri

Anav (MÖ 7000 - 1000)	Türkmenistan'ın başkenti Aşkabad yakınlarında ortaya çıkarılan Anav bölgesindeki kazılarda bulunan kurganda, <ul style="list-style-type: none"> • içinde kerpiçten evlerin bulunduğu köyler, • yanmış buğday taneleri ile değirmen taşları, dokumacılık yapıldığını gösteren buluntular, üzerleri boyanmış ve şekillerle süslenmiş kilden yapılmış çömlekler, insan ve hayvan heykelleri gün ışığına çıkarılmış, bakır madeninden aletler yapıldığı görülmüştür.
Afanesyeyo (MÖ 3200 - 1700)	Altaylar bölgesinde bulunan kurganlarda yapılan kazılarda, <ul style="list-style-type: none"> • at, sığır ve devenin evcilleştirildiği, • bakır madeninden aletler yapıldığı görülmüştür.
Andronova (MÖ 1700 - 1200)	Bu bölgede yapılan kazılarda, <ul style="list-style-type: none"> • bakır, tunç, gümüş ve altın madeninden yapılmış aletler ve hayvan figürlü eşyalar gün ışığına çıkarılmıştır.
Karasuk (MÖ 1200 - 700)	Yenisey Irmağı'nın kollarından biri olan Karasuk nehrinden adını alan bu bölgede yapılan kazılarda, <ul style="list-style-type: none"> • demir madeninden yapılmış ilk aletler ve tekerlekli arabalar, • keçeden dokunan çadırlar, koyun yapığından eşyalar gün ışığına çıkarılmıştır.
Tagar/ Taştık (MÖ 700 - 100)	<ul style="list-style-type: none"> • İnsan figürlü taş heykeller olarak bilinen balballar ilk kez bu kültür merkezinde görülmüştür. • At koşum takımları, kılıç ve hançer gibi madenden aletler bu kültür merkezinde bulunan kalıntılar arasındadır.

ÖSYM 2008 / SOS - I

Aşkabad yakınlarında Anav'daki bir kurganda yapılan kazıda en alt katta evleri kerpiçten yapılmış bir köy bulunmuştur. Çıkan eşyalar arasında el değirmenleri ve evlerde kömür hâline gelmiş buğday ve arpa taneleri, yine aynı katta üzerleri boyanmış ve şekillerle süslenmiş kilden yapılmış çömlekler, insan ve hayvan heykelleri çıkmıştır.

Bu durumla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sanatla uğraşıldığı
- B) Bir yerleşim alanı olduğu
- C) Tahıl ürünlerinin tanındığı
- D) Topluluk hâlinde yaşandığı
- E) Üretim gereçlerinin ortak kullanıldığı

Çözüm:

Verilen bilgiler "Üretim gereçlerinin ortak kullanıldığı" yargısını doğrulamaz.

Cevap E

İskit Medeniyeti

- Hem kurganlardan çıkan arkeolojik kalıntılar, hem de Herodot'un tarih kitabı ile benzeri kaynaklar İskitlerin bir kısmının atlı göçebe bir kısmının ise çiftçi bir hayat yaşadığını göstermektedir.
- Göçebe İskitler at, sığır ve koyun yetiştirmiştir. Herodot, İskitlerin at sütü içtiklerini yazmıştır.
- Çiftçi İskitler buğday ve arpa gibi tarım ürünleri yetiştirmişlerdir.
- Grek (Yunan) site devletleri ile yapılan ticaretten dolayı çiftçi İskitlerin yetiştirdikleri buğdayın yarısını bu ticaret için ürettikleri anlaşılmaktadır.
- Göçebe İskitler yurt adı verilen çadırlarda kalmışlardır. At tarafından çekilen hareketli ve tekerlekli arabalar da kullanılmıştır.
- Kurganlarda İskit hayvan üslubu ile işlenmiş pişmiş topraktan kap kacak bulunmuştur.
- İskitler madeni işlemişlerdir. Bronz ve bakırı sıcak (eriterek), demiri soğuk işleyebilmişlerdir. Çeşitli kurganlardan bulunan altın eşyalar altını da iyi bir şekilde işlediklerini göstermektedir. Maden eritmede kullanılan odun kömürünü de kendileri üretmişlerdir.
- İskitler atlı okçu idiler. Ok ve yay en bilinen silahları idi. Bunların yanında kısa kılıç ve mızrak da kullanmışlardır. Herodot onların aybalta (teber) da kullandığını yazmıştır.
- Silahları ile gömülmüş çok sayıda kadın kurganı bulunduğundan dolayı İskitlerde kadınların da savaştığı, savaşçı kadınların bulunduğu bilinen bir gerçektir.

İskit - Arzhan buluntuları

İskit - Arzhan buluntuları

Mezopotamya Medeniyetleri

- Coğrafi olarak Fırat ve Dicle nehirlerinin Basra Körfezi'ne döküldüğü verimli bölge için kullanılır.
- Mezopotamya'da bilinen ilk medeniyet Sümerlerdir.
- Mezopotamya, istilalara açık bir coğrafya olmasının sonucu birçok uygarlığa beşiklik etmiştir.
- MÖ 4000'lerde Mezopotamya'da elde edilen buluntuların benzerlerine MÖ 5000'lerde Orta Asya'da da rastlanması Mezopotamya uygarlıklarının öncüsü Sümerlerin de Mezopotamya'ya Orta Asya'dan geldiklerini göstermektedir.

BİLGİ

- I. Mezopotamya; Toroslar'dan Basra Körfezi'ne kadar Dicle - Fırat nehirleri arasında kalan sulamaya elverişli verimli alanlar için kullanılan kavramdır.
- II. Kullanılan malzemenin (kerpiç - tuğla) dayanıklı olmaması ve istilâlara maruz kaldığı için günümüze dek kalıcı eserler ulaşmamıştır.

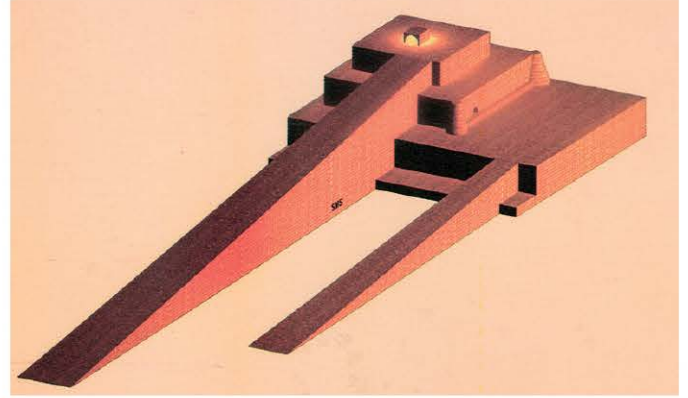

İlk Çağ Mezopotamya Uygarlıkları

Sümerler (MÖ 4000 - 2350)

- Tarihte bilinen ilk yazı (çivi) kullanılmıştır (MÖ 3500).
- İlk devirlerde site (şehir devlet) ler şeklinde kurulmuşlar, her sitenin başında Patesi - Ensi denilen rahip - krallar görülmüştür. Siteler üzerinde egemenlik kuran "Lugal" adını almıştır. Ur, Uruk, Kiş, Lagas başlıca şehir devletleridir.
- Tarihte bilinen ilk kanunlar Lagas Kralı Urkagina tarafından hazırlanmıştır (MÖ 2750). Bu kanunlar fidyeye - bedel sistemine dayalıdır.
- Bataklıklar kurularak tarım hayatını yaygınlaştırmışlardır.

- Zigguratların en üst katları gözlemevi olarak kullanılmış ve astronomi çalışmaları yapılmıştır. Yıldızları kümelere, burçlara ayırmışlar ve ilk ay yılı esaslı takvimi kullanmışlardır.
- Geometri ve aritmetik bilimiyle uğraşmışlar, çemberi 360°'ye bölmüşlerdir. Dört işlemi kullanıp, alan ve hacim hesapları yapmışlardır.
- Yaratılış, Tufan ve Gılgamış Destanları ile de bilinen Sümerlere Akadlar son vermiştir.

Okul, gözlemevi, tapınak ve ambar olarak kullanılan Ziggurat

Piktografik Yazı (Çivi Yazısı)

Tanrı adına işlenen topraklardaki ürünler tapınaklarda toplanmış; ürünlerin envanterini (listeleme) yapabilmek ve üreticiye ürünlerinden ne kadar verileceğini hesaplamak için tarihte ilk kez dört işlem ve çivi yazısı kullanılmıştır.

Sümerlere ait çivi yazısı

Sümerlerde Hukuk

Sümerlerde ilk kanuni düzenleme Urkagina tarafından MÖ 2750'de yapılmıştır.

Urkagina, kitabelerde kölelik devrine son vermek; dulları, öksüzleri ve diğer güçsüzleri koruyacak bir düzen kurmak için kanunlar koyduğunu söylemiştir.

Onun koyduğu kanunların bir maddesinde rızası alınmayan köylüye ait hayvanın, bir bey tarafından satın alınamayacağına dikkat çekilmiştir.

Urkagina'dan sonra Sümerlerde Kral Urnamu bazı hukuki düzenlemeler yapmıştır.

Onun yaptığı düzenlemelere göre;

- Bir adam, bir adamın ayağına bir aletle vurur ve ayağını kırarsa 10 şegel gümüş verir.
- Bir adam, bir adamı silahla vurup kemiğini kırarsa bir mana gümüş verir.
- Bir adam, bir adama bir aletle vurup burnunu koparırsa bir mana gümüşün üçte ikisini verir.

2. ÜNİTE: İlk Uygarlıklar ve İlk Çağ Medeniyetleri

Akadlar (MÖ 2350 - 2150)

- Başkenti Akad olan bu medeniyet; tarihte bilinen ilk büyük İmparatorluk olup ilk düzenli ve sürekli orduları kurmuşlar ve sonucunda Sümer uygarlık birikimlerini Ön Asya'ya yaymışlardır.
- Kerpiç ve tuğladan yapılmış Agade denilen tapınakları en önemli mimari eserleridir.
- Tarımla uğraşmışlardır.
- Çok tanrılı inanışları vardır.

Elamlar (MÖ 3000 - MÖ 640)

- Başkenti Sus'tur.
- Tarımla uğraşmışlardır.
- Çok tanrılı inanışları vardır.
- Mezopotamya'da en sönük medeniyettir.

Babiller (MÖ 2000 - 539)

- Başkentleri Babilon'dur.
- Tarımla uğraşıp, çok tanrılı inançları vardır.
- Hammurabi, Sümerlerden aldıkları kanunları geliştirerek kendi toplumuna uygun 282 maddelik ilk anayasayı hazırlamıştır. Kısa hükümü içerikli kanunlar ile oluşturulmuş bilinen ilk anayasadır.
- Nebukadnezar zamanında Babil Kulesi ve Asma Bahçeleri yapmıştır.
- İbranilerin kurduğu Yahudi Devleti'ni yıkmışlardır.
- Persler tarafından yıkılmışlardır (MÖ 539).

Babillerde Hukuk

Babil Kralı Hammurabi, Sümerlerin eski kanunlarından yararlanarak yeni kanunlar hazırlamıştır. Büyük bir taş üzerine yazılmış olan bu kanunlar, mülkiyet, ticaret ve ceza gibi konulara değinmiştir. Hammurabi tarafından hazırlanan kanundaki esaslardan bazıları şunlardır:

- Birisini suçlayan ispata mecburdur.
- İspat edemezse ölüm cezasına çarptırılır.
- Bir tapınakta veya hükümdar hazinesinde hırsızlık yapanın cezası idamdır.
- Bir hırsız duvar delerek bir eve girmişse idam edilerek açtığı deliğin önüne gömülür.
- Babasını döven evladın iki eli kesilir.
- Bir adamın gözünü çıkarmanın gözü çıkarılır.

BİLGİ

Babil Kralı Hammurabi "Hammurabi Kanunlarını" oluşturmuştur. Hammurabi Kanunları, Urkagina'nın kanunlarına göre çok sert cezalar içerir ve Mezopotamya medeniyetlerinin en şiddetli kanunlarıdır. Suçlulara kısas cezası verilmiştir. Hammurabi gücünü ordudan alıyordu. Hammurabi din ile devleti birbirinden ayırarak mutlak krallık sisteminin ilk temelini attı.

Asurlular (MÖ 2000 - 612)

- Başkentleri Ninova'dır.
- Hazırladıkları kanunlar Babil kanunlarından daha serttir.
- Çok tanrılı dinlere inanmışlardır.
- MÖ 1950 - 1750 arası Asur Koloni Çağı denilen dönemde Anadolu içlerine ticaret yapmışlardır.
- Karum ve Mabartum adıyla Anadolu'da koloni merkezleri kurmuşlardır.

BİLGİ

- Asurlular; Sümer çivi yazısını Asur Koloni Çağı'nda Anadolu'ya taşımışlar ve Anadolu'nun tarih çağlarına geçmesinde etkili olmuşlardır.
- Asurlulara ait Anadolu'daki en önemli kültür merkezi ise Kültepe - Kayseri'dir.

Kayseri / Kültepe-Kanış karumu

ÖSYM 2002 / ÖSS

Mezopotamya'da Sus'ta bulunan taranmış üçgen, taranmış baklava dilimli motifler ve çizgiler içeren seramik çanaklara Aşkabat yakınlarında Anav yöresinde de rastlanmıştır.

Bu bilgiye dayanarak;

- I. Buluntular, insanlık tarihiyle ilgili bilgilere ulaşılmasını sağlamıştır.
- II. Seramik sanatı farklı yerleşim yerlerinde aynı zamanda başlamıştır.
- III. İnsanlar seramiği gereksinimlerini karşılamada kullanmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

Çözüm:

Aşkabat yakınlarındaki Anav yöresindeki buluntular ile Mezopotamya'nın Sus bölgesindeki buluntular arasındaki benzerlik I. ve III. öncüllerde verilenlerle örtüşmektedir.

Cevap C